

Bulletin společnosti přátel historie města Chrastavy

№ 265
5-2019

Vzpomínky pamětníků.

Možná jste si někdy říkali, že by vás zajímalo, jak žil některý váš prapříbuzný v době svého mládí – v časech tak vzdálených, že si je ani neumíme představit. A přeci jsou tací, kteří pamatují staré časy v našem městě a dokáží o nich vyprávět. Je potom krásný zážitek, pokud se s takovým člověkem sejdete, posloucháte jeho vzpomínky a při tom prohlížíte zašlé, mnoha rukama ohmatané album a ponoříte se do atmosféry dávných let.

Domluvila jsem si setkání s paní Pelcovou (rozená Jislová) a nahrála na záznamník její vyprávění. Jeho přepis v hovorovém znění si můžete přečíst na dalších řádcích.

Paní Danuše Pelcová - *4.8.1926 (92let)

Zápis vyprávění z 9. dubna 2019.

Přítomen: - Václav Pelc (syn)

+ Jana Zahurancová (vyzvědačka)

Jana: Povězte mi, kde jste se narodila?

To mám tu malou vesničku říct?

Jana: Všechno mi řekněte ...

Tak to byla vesnička Bobov nad Malou Skálou, tam jsme chodili do školy na Malou Skálu, teče tam Jizera, je tam Panteon, vyhlídka, je tam zámek na Malý Skále a velký poutě tam bejvaly – jeee, a pivovar tam je, a sokolovnu tam postavili, no a přes tu Jizeru jsme jezdili na lodičkách jako převoz na druhou stranu, tam jsou Suchý skály potom naproti. Je tam krásně všude. No a Bobov, ten byl vedle Kopaniny, ta je známější. To nás bylo jenom pětadvacet čísel.

Náš dům byla původně hospoda, byl až na konci vesnice, tam už končila cesta. Táta byl truhlářem, a tak si tam udělal dílnu a truhlářil. Tři děti jsme byli – já, bratr a sestra.

Taky jsme museli držet krávu, abychom se uživilí a pole jsme k tomu měli – tak sedm hektarů, no moc tam toho nevyrostlo, tam bylo samý kamení! To už byly hrobky kamení nasbíraného a ještě jsme pořád sbírali. A tu Kopaninu, tak tu potom Němci zabrali a hned za námi, za naším polem, byly Sudety. Ta rozhledna – Kopanina, ta už byla v Sudetách. Na tu jsme pak už jen koukali.

Sestra a bratr jezdili celou válku z protektorátu do Sudet za prací.

Jana: A to už bylo tedy za války – a kolik vám bylo let?

Tak asi osmnáct.

Po válce se bratr rozhodl, že si zabere v Chrastavě zemědělskou usedlost po odsunutých Němcích, a tak jsme se nastěhovali sem, dolu na ten statek. Nikdo to tam nechtěl, ještě tam byl starej traktor. A plný chlív krav a koně. Dva roky jsme se postupně stěhovali. Kousek od nás bydleli Pelcovi, moc jsme si rozuměli, na poli jsme si pomáhali. Pak se přistěhovali Skopovi z Krčkovic, brácha se zamiloval do Věry, a tak byla svatba. Já s Bohoušem Pelcovým jsem šla za družičku. Na mě pak bylo, abych si našla práci. Bratr s Věrou hospodařili a za rok měli dceru Věrušku. V Chrastavě mě nikde do továrny nepřijmuli, že jsem ze zemědělství a já nakonec dostala nabídku dělat pomocnici na hotelu v Harrachově. Vzala jsem tam sebou dvě holky

odtud a tam jsme pro rekreanty celej hotel – 53 lůžek – převlékaly, každých 14 dní a pomáhaly v kuchyni a uklízely. A byli tam hodný lidi.

Jana: A to jste tam jezdily každých 14 dní?

Já tam pak už byla pořád, potom jsem si udělala kurz červeného kříže v Tanvaldě v nemocnici a dostala jsem se až k Sázavě, tam vozili řecké děti, o ty jsme se starali a pak jsme je rozváželi vlakem nebo autobusem po celé republice (na Moravu, do Orlických hor, do jižních Čech).

Jana: A tady do toho domu jste se nastěhovala kdy?

Tady byli Pelcovi. Oni byli od Turnova, měli tam rozestavenej domek, eště došky měli na domku... a oni jim po válce řekli: ty koukej jít do pohraničí, a tak to tam prodali a šli sem se čtyřma dětma a dostali tenhle dům - největší. Pak jim to každěj záviděl. Bylo to pěkný, po těch Němcích, všechno to bylo jako nový. Nejdřív tu byli volí, ty šli ale na jatka ...

My s bratrem jsme bydleli dole v tom stavení.

No s koňma to bylo taky ... po válce jel otec do Rychnova, tam bylo spousta koní po Němcích, tak on si přivedl domů koně. Dokonce dva tam vzal, jednoho musel odevzdat a jednoho vzal až sem. Přijel na něm – o Vánocích. Kobyla to byla, na tý jsem jezdila, já jsem ji opatrovala, takže byla na mne zvyklá. Ale když si na ni sedl bratr, tak toho shodila. Otřela se o strom a shodila ho.

No to víte, práce bylo ... to se muselo hodně seno sušit, aby bylo čím krmit, já jsem třeba tři hodiny hráběma obracela. A na houby jsme chodili, bylo jich, že nůše nestačila. Teď už ani houby nejsou, jak už je ten svět chudej.

Jana: Pořád jste mi neřekla, jak jste se dostala sem – do tohohle domu.

No vdala jsem se. Kolik mě to bylo ... jo, dvacet čtyři.

Paní Pelcová (tehdy ještě Jislová) s tatínkem v Bobově.

Když se narodil Venda (1951), tak už na nás chtěli, ať se dáme do JZD. Asi tři roky bylo, ale nešlo to, tak že budeme zase hospodařit. Pracovali jsme v Bytexu, šetřili jsme na motorku, ale koupili jsme za 12 tisíc koně.

Václav: Řekni, jak nám v padesátém sedmým sebrali dobytek ...

No jo, to víš že jo... to je vzali a dali do toho kravína, to je jasný... krmili málo... to všechno bylo těžký ...

Bráchu vystěhovali na Vysokou, tam že je JZD a tady byly Státní statky.

Ty lidi tady, co prožívali, to by byly romány. Když je vyháněli ze statku a ze svýho ...

Šla jsem dělat do Textilany, to mi moc nešlo a přišli z výboru, že musím jít dělat do kravína... kluci byli malí, do školky chodili a my museli jít dělat do statku (Státní statky), aby nám nevzali barák. To už to tu vyměřovali ... a chtěli tady udělat jídelnu. A hnůj nám schválně vozili přes barák... tady lítalo much... co se dalo, to zničili...

Krávy, ty se musely vodit na pastvu, na kolík a na řetěz... a to taky hodně přišlo tenkrát, snad měsíc, oni se točili okolo toho kolíku, už se ani nepásly, ale museli jsme je tam dát, jinýho nebylo, a vodila jsem je daleko, až za poslední baráky nebo na Vísku. Jsem vstávala ve čtyři, obstarala krávy, odvedla kluky do školky, postarala se o domácnost a v poledne zas ke kravám.

A jeden chlap, co jsem tam s ním pracovala, ten mě děsně šidil, v poledne chodil vydojovat moje krávy.

Jana: A jak to tedy bylo s tím JZD ?

Tady byl statek, ten patřil pod Vítkov a na Vysoké bylo JZD. To tam bylo hodně dlouho. A v Bílém Kostele dávali dekrety na pozemky a domy. Slavnostně je předávali. To jsme byli nejdřív JZD a pak to teprve rozdělili.

Ty se nablbli... to nebylo jen tak...

Jana: A co dělal manžel?

Muž chodil do továrny. Dělal celej život v Bytexu. Jeho otec doma hospodařil a mladí museli do práce, aby se užívali, protože to soukromníčení by je neuživilo.

Asi šest krav tu bylo a pak telata a prasátka a dva koně...

Já jsem chodila taky do práce.

Václav: Mamka nejdřív dělala asi 7 let v kravíně, a pak radši otěhotněla (1964), aby tam nemusela dřít a dělala taky v Bytexu - až do důchodu.

Svatební foto Bohouše a Danuše Pelcových.

V kravíně jsem dělala s takovým chlapem zlodějským ...
 Pantáta si šel lehnout (*starý pan Pelc*)... Vykydal prasátkům a
 pustil je ven... a jedno se ztratilo... a von ho ten lotr tam na
 mezi chytil a zavřel si ho v kravíně do chlívku a krmil.
 Já jsem si ničeho nevšimla, viděla jsem jen, že se ztratilo prase,
 šla jsem se zeptat sousedů vedle, ti se mi vysmáli, říkali – vy
 jste ho sežrali a teď ho hledáte ...

Jana: A jak to dopadlo?

On ho vykrmil a pak jsem dostala jitnici. (*smích*)

Pantáta Pelc to byl dobřej člověk, on byl starostou u hasičů, po
 schůzích chodil, každému pomohl, žádnou legraci nezkazil...
 s hasičema jsme chodili hodně na výlety, potom taky od církve
 – Čechy já znám dobře, pak taky od továrny s důchodcema...
 procestovali jsme Československo ...

Těch církví tady bylo víc ... naproti „Lidáku“, tam byla Husit-
 ská modlitebna, ve škole na náměstí měla učebny Českosobratr-
 ská ... tam jezdili z Liberce. Ta Husitská církev – tam jezdil fa-
 rář z Hrádku, pak se odstěhovali až ke Hradci.

... můj táta, ten byl takovej podnikavej a miloval mě... a vše-
 chno pro mě udělal... tady se něco nadělal na baráku ...

Ach jo, je to všechno pryč ...

Jana: A o Chrástavě mi něco řeknete??

No... to bylo hezký u koupaliště... jednou to bylo takový slav-
 nostní... fotbal se tam hrál. To bylo diváků, celá stráž tam byla
 obsazená...

Václav: Hodně se chodilo na fotbaly ...

Jana: Není maminka unavená ???

Václav: Chceš do postele ?!!!

No jo, já půjdu... potom.

Václav: Tak nám ještě něco řekni...

Já už nic nevím ...

Jana: Já se tedy ještě podívám na fotky, jestli můžu ...

... to jsou chlapi v tom Bytexu

... tady na té louce, mezi kytičkama, to mi bylo asi sedmnáct

... to jsem s pantátou já – na náměstí, maškarní, vždycky se
 něco pořádalo, byla legrace

... a tady pekařství... naproti hospodě u Fejfara... Horákovi
 tam bydleli

... a to jsou hornochrástavský hasiči

... a tady moje maminka a husy... to bylo peří, co jsme pak
 drali

... to jsou rodiče o svatbě... to je Máňa, známá

... ..

(mám z těch fotek pěkně zamotanou hlavu, ke každé jsem se
 dozvěděla historii – rodina, známí, sousedi – Chrástava, Bo-
 bov, Frýdštěj... nestíhám pobírat informace...)

... tak to zavři ... to už je všechno

... mezi kytičkama ...

BYTEX - Bohouš Pelc (manžel) první zleva.

S pantátou Pelcem - maškarní na náměstí.

Pekařství Horák ve Frýdlantské ulici.

Pokud se vám zdá, že je občas vyprávění zamotané, věřte, že i
 já jsem se občas stěžila orientovala, kdy a kde a co bylo, o který
 kravín, statek nebo JZD se jedná...

Co dělat... doba to byla zamotaná a cesty lidské jsou někdy ne-
 přehledné.

Jana Zahurancová

CHRASTAVSKÝ KALENDÁŘ 2020

kratochvilné čtení o Chrastavě z časů dávno a nedávno minulých

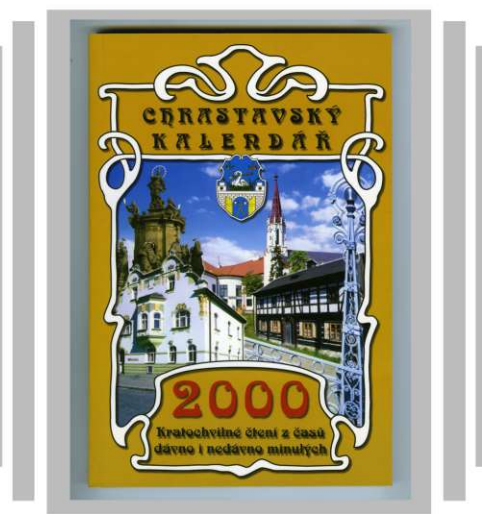
Mnozí z vás si jistě vzpomenou na Chrastavský kalendář 2000, vydaný ve spolupráci MěÚ Chrastava a Společnosti přátel historie města Chrastavy na počest letopočtu 2000. Bylo v něm ohlédnutí do minulosti, střípky z dějin našeho města a jeho okolí, příběhy a vzpomínky lidí žijících mezi námi.

Rádi bychom vydali volné pokračování tohoto čtení a po dvaceti letech sepsali **Chrastavský kalendář 2020**.

A proto vás vyzýváme:

Pojďme spolu vytvořit jedinečnou publikaci o nás a pro nás, kterou si rádi přečtou i „přespolní“.

V duchu názvu „kratochvilné čtení“, napište svoji vzpomínku, povídání, zábavnou historku, zážitek ... vážně i nevážně ... o naší Chrastavě, s čím byste rádi seznámili či pobavili čtenáře.

Napsat může kdokoli – dospěláci i mládežníci, spolky, společenské organizace, sportovci i chovatelé, turisté i zahrádkáři, podnikatelé i utajení spisovatelé. Čím pestřejší bude obsah, tím zajímavější bude i čtení.

Zkrátka: od každého – pro každého něco.

Uzávěrka je 20. července 2019.

Svůj příspěvek nám zašlete na e-mail: sphmch@volny.cz

nebo: jana.zahurancova@seznam.cz

Případně jej doneste osobně do: Foto Jana - Jana Zahurancová, Náměstí 1. Máje 251, Chrastava

Věříme, že vás tento nápad zaujme a zapojíte se do nevšedního dílka, které nás všechny potěší.

Společnost přátel historie města Chrastavy si vás dovoluje pozvat na krátkou přednášku Mgr. Romana Horna z Děčína na téma C.&k. dvorní rytec Rudolf Braun a Chrastava.

**Přednáška se uskuteční v pondělí 27. května 2019,
od 18 hodin, ve Führichově domě v Chrastavě.**

(vstup zdarma)

Rudolf Braun (1830) byl dvorní rytec, medailér a heraldik. Na poslední čtyři roky života se odstěhoval z Prahy do Chrastavy, kde také na konci 19. století zemřel. Měl rovněž vazby na rodiny chrastavských průmyslníků Riemerových (hudební nástroje, orchestriony) a Prillerových (textil).

Těšíme se na vaši účast!

Bulletin Společnosti přátel historie města Chrastavy

№ 265 bylo vydáno v květnu 2019

Vydává jako přílohu Chrastavských listů a pro svoji potřebu Společnost přátel historie města Chrastavy.
Toto číslo připravila: Jana Zahurancová a Petr Medřický

Napsat nám můžete na e-mail: sphmch@volny.cz

